

**PRIMA JESV SOCIETAS
CLAUDIOPOLITANA**

LAUREATO HONORI

NEO-DOCTORUM

**In Alma, ac Regio-Principali Academia
Claudiopolitana**

**In Conventu Csikiensi
M DCC XV**

*PRIMA JESU SOCIETAS
CLAUDIOPOLITANA
sudore, et sanguine secunda, et foecunda.*

Author:

P. Joannes Gyalogi Gyöngyössiensi S.J.
(1686-1761)

Anastatic edition of the volume printed
in the Franciscan Convent in Ciuc, 1715.

This volume reproduces the copy preserved
at Országos Széchényi Könyvtár, Budapest,
call number 184.248/1

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2022

TRADIȚIE ȘI EXCELENȚĂ
PRIN
CULTURĂ-ȘTIINȚĂ-INOVAȚIE

ISBN 978-606-37-1664-5

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

A note on the edition

Prima Jesu Societas Claudiopolitana
In Conventu Csikiensi, MDCCXV.

The first institution of the Society of Jesus in Cluj
[Printed] in the Convent in Ciuc, 1715.

This work is the first direct evidence, as documented by 2022, of the conferment of a doctoral degree on the current territory of Romania, in 1715, at the Claudiopolitan Academy (of the Báthory University – within the Jesuit College of Cluj).

By royal decree issued by Stephen Báthory, *Accademia Claudiopolitana* was founded in 1581, with university status and the right to confer the academic titles of *baccalaureus*, *magister* and *doctor*, which went on to develop into *Universitas Claudiopolitana* in the 18th century. *Accademia*

Claudiopolitana reached the level of higher education (philosophy/theology) as early as 1585, but to date we have not found any direct or indirect evidence of degrees conferred in the early period of the institution (1581-1606).

After resuming activity in 1698, the *History of the Jesuit College of Cluj* (*Historia Societatis Jesu Claudiopoli*) mentions, as early as 1701, examinations and the awarding of university degrees in philosophy at the Claudiopolitan Academy, but does not name them explicitly. The first indirect mention of the granting of *baccalaureus* degrees is expressly recorded in 1713 in the report of the higher education institution submitted to Rome (*Historia Societatis Jesu Claudiopoli*). In 1714, the confirmation of the conferment of the title of *magister* was also made for the first time.

This work is direct evidence of the conferment of the title of doctor in 1715, as it was awarded in the universities of the world at the time. Typically, examinations for academic degrees were conducted in debate-examinations

based around central questions/theories, often formulated in advance (including in writing, when resources were available). The sessions were public, being attended by academics, students, prominent personalities and other interested persons. The ceremony was formal and celebratory, both scholarly and ecclesiastical. To mark such an event, higher education institutions in the 16th-18th centuries established the tradition of publishing special volumes in recognition of those who sat examinations and obtained university degrees. These volumes were called *libelli promotionis* (promotional books). Typically, these were small volumes containing unpublished works or established scholarly works, but the title page would also include information about the event on the occasion of which it was published. This information was often also publicly presented before the examination.

In this case, the term “new doctors” (*neo-doctorum*) and details of the president who chaired the debate-examination (proponent of doctors, the monk-priest Tobias Dirner, member

of the Jesuit Order, professor of metaphysics and ethics at the *Accademia Claudiopolitana*) refer explicitly to the event. The promotional books, edited under the strict supervision of Jesuit professors and published under the auspices of the Jesuit College of Cluj, are testimonies of the early examinations and the awarding of the university degrees of *baccalaureus*, *magister* and *doctor*. In order to limit expenses, the print runs of these publications were small, i.e. 24 copies at major Jesuit institutions such as the University of Vienna. The books were distributed only during the examination. Silk-bound copies were offered only to the rector and the chairperson of the debate-examination (promoter).

There were various types of promotional books, depending on the work published in the volume, funding of the publishing house and the inclusion or absence of illustrations. Here we are looking at an example of a *libellus promotionis* including an unpublished work, where the cost of publishing went to some of the students in the humanities classes (poetics and rhetoric). They offered the book to their senior colleagues who

had been advanced to the academic degree of doctor. Sometimes, in such cases, the unpublished work included in the volume would be the actual work of the professor teaching poetry or rhetoric.

This volume is therefore the anastatic edition of the promotional book published for the ceremony of conferring the highest degree in philosophy (*Suprema Philosophiae Laurea*), namely the degree of *doctor*. The event took place at the *Academia Claudiopolitana* in 1715. In preparation for the debate-examination, some of the humanities students wrote a *libellus promotionis* in which they published an “accolade which recounted in a lofty style the beginnings of the Society of Jesus in Cluj.” The nominal list of the students who offered the book appears on the last page of the volume, under *Nomina offerentium*. Among them there is, for example, the young Count *Ladislaus Gyulaffi* (1699-1754), future Chancellor of Transylvania. The name of *Iosephus Boer de Kövesd* is also mentioned, a member of the Romanian family Boer de Coveşd/ Cuieşd, a

family which during the 18th century, stood out in the administration of several counties (Alba de Sus, Alba de Jos, Hunedoara and Turda).

The new doctors (*neo-doctorum*) are not named in the volume, nor is the name of the author of the work mentioned. The omission of the name was due to the total annulment of individuality within the strict monastic Jesuit order. Intellectual property was deemed a common property of the order, with authors sharing the credit with their colleagues. During the 18th century, including in the *Academia/Universitas Claudiopolitana*, the presentation became gradually standardised and included the names of those who obtained the degrees, along with additional details pertaining to the promoter and the published work (there are several such works associated with the *Academia/Universitas Claudiopolitana* in connection with the degrees of *baccalaureus*, *magister* and *doctor* conferred after 1715). Furthermore, the publication of papers summarising the debate-examination after defence was gradually encouraged, the authors

of which were usually the promoter and/or the one who was awarded the degree. As of the 19th century, emphasis was placed on the candidate's original contribution, clearly stated in writing before the debate-examination. At the University of Cluj, the first record of such a modern doctorate is dated 1872/1873.

On the back of the title page of the original copy, which is kept in the National Széchényi Library of Hungary, the name of the author was mentioned: *P. Ioanne Gyalogi Gyöngyösiensi*. The theory of his authorship is also supported by another fact. As a rule, the author of the work published in the promotional book would be the professor of the poetics or rhetoric class in that year. In 1715, the professor of the humanities class in Cluj was the Jesuit Johannes Gyalogi. He etched his name in the cultural history of Transylvania as a preacher and poet. He was born in Gyöngyös (Hungary) on 6 January 1686. Following higher studies in philosophy and theology, he was ordained a priest in 1713. In 1715 he taught at *Accademia Claudiopolitana*. He

would return to Cluj from 1718 to 1720 as a professor of logic, physics and mathematics, then from 1728 to 1729 as seminary provost, and from 1747 to 1751 as a preacher. He was a good public speaker and was invited to give celebratory addresses on formal occasions, such as the laying of the foundation stone (1718) and the inauguration of the Jesuit church in Cluj (1724).

For the book edited by his students, Johannes Gyalogi wrote an epic poem about the history of the founding of the Jesuit College in Cluj. The first part of the book gives an overview of Cluj and a tribute to the governor Sigismund Kornis. That is followed by praises in verse dedicated to the Jesuits who served in Cluj between 1579 (1581)-1603 (1606): Johannes Leleszi (the first Jesuit to arrive in Transylvania), Jacobus Wiecus/Wujek (the first rector magnificus of the Báthory College/University - Claudiopolitan Academy), Ferdinandus Capecius (the second rector), Joannes Argenti (vice-provincial and rector) and Emmanuel Nerius (assistant friar, martyr). Each of the poems is introduced by an

exposition, quoted from various official Jesuit histories. The poems have been written as examples of versification. The presentation of Cluj and the address to the governor were written in distichs. In the chapters on Leleszi and Wiecus/Wujek, the author used the prosopopoeia figure of speech, in that on Ferdinandus Capecius he composed an eclogue and on Johannes Argenti a propemptikon. The volume concludes with an epigram and a scazon poem. Hence, we have enough indications to conclude that Gyalogi's work also had a pedagogical function.

Lukács József

*Museographer, UBB History Museum/
UBB Academic Cultural Heritage Department*

Daniel David

UBB Rector

*PRIMA JESU SOCIETAS
CLAUDIOPOLITANA
sudore, et sanguine secunda, et foecunda.*

Autor:

P. Joannes Gyalogi Gyöngyössiensi S.J.
(1686-1761)

Ediție anastatică a volumului tipărit
în Conventul Franciscan din Ciuc, în 1715.

Reproducerea volumului s-a realizat
după exemplarul păstrat
la Országos Széchényi Könyvtár, Budapest,
cota 184.248/1

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ
2022

Notă asupra ediției

Prima Jesu Societas Claudiopolitana
In Conventu Csikiensi, MDCCXV.

Prima instituție a Societății lui Isus din Cluj
[Tipărit] în Conventul din Ciuc, 1715.

Această lucrare este prima dovadă directă, identificată până în 2022, a conferirii titlului universitar de doctor pe teritoriul actual al României, în 1715, în cadrul Academiei Claudiopolitane (Universității „Báthory” - din Colegiul Iezuit din Cluj).

În 1581, prin diploma regală a lui Ștefan Báthory, se fondează *Academia Claudiopolitana*, cu rang de universitate, care avea dreptul să confere titlurile universitare de *baccalaureus*, *magister* și *doctor* și care a evoluat în secolul al XVIII-lea în *Universitas Claudiopolitana*. *Academia*

Claudiopolitana a atins nivelul studiilor superioare (filosofie/teologie) încă din 1585, dar până în prezent nu avem identificate dovezi directe sau indirecte privind titlurile conferite în prima perioadă a instituției (1581-1606).

După reluarea activității în 1698, „Istoria Colegiului Iezuit din Cluj” (*Historia Societatis Jesu Claudiopoli*) menționează încă din anul 1701 examene și acordări de titluri universitare în filosofie în cadrul Academiei Claudiopolitane, fără însă să le numească explicit. Primele dovezi indirecte referitoare la acordarea titlurilor de *baccalaureus* apar explicit în 1713, prin menționare, în raportul instituției universitare către Roma (*Historia Societatis Jesu Claudiopoli*). De asemenea, în 1714 au fost confirmate în același mod primele conferiri ale titlului de *magister*.

Lucrarea de față este o dovadă directă a conferirii titlului de *doctor* în 1715, în condițiile în care se acorda acest titlu în universitățile lumii de atunci. În general, examenele pentru titlurile universitare erau susținute în cadrul unor dezbateri-examen construite în jurul unor

întrebări/teze principale, adesea formulate anterior (inclusiv în scris, atunci când existau resursele necesare). Ceremoniile erau publice, fiind prezente cadre didactice, studenți, personalități de vază, dar și public interesat. Era o ceremonie festivă și distinsă, deopotrivă științifică și religioasă. Pentru a marca un astfel de eveniment, în instituțiile de învățământ superior din secolele XVI-XVIII s-a statornicit tradiția de a edita volume speciale în onoarea celor care susțineau examene și obțineau titluri universitare. Aceste volume se numeau *libelli promotionis* (cărți de promovare). De regulă, acestea erau volume de mici dimensiuni în care se publicau opere inedite sau lucrări didactice consacrate, pe prima pagină figurând însă și informații despre evenimentul cu ocazia căruia s-au publicat. Aceste informații erau prezentate adesea și public, înainte de examen.

În cazul de față, despre eveniment apar explicit termenul de „noii doctori” (*neo-doctorum*) și informații despre președintele care a prezidat dezbaterea-examen (promotorul doctorilor,

călugărul-preot Tobias Dirner, membru al Ordinului Iezuit, profesor de metafizică și etică la *Academia Claudiopolitana*). Cărțile de promovare, editate sub stricta supraveghere a profesorilor iezuiți și publicate sub egida Colegiului Iezuit din Cluj, sunt mărturii ale vechilor examene și ale acordării titlurilor universitare de *baccalaureus*, *magister* și *doctor*. Pentru a limita cheltuielile, tirajele acestor publicații erau mici, spre exemplu 24 de exemplare la instituțiile iezuite majore, precum Universitatea din Viena. Cărțile erau distribuite numai în cadrul examenului. Unele exemplare legate în mătase erau adesea oferite numai rectorului și președintelui dezbaterii-examen (promotor).

În funcție de opera publicată în volum, de modul de finanțare al editării, de prezența sau absența ilustrațiilor, cărțile de promovare erau de mai multe tipuri. Avem în față un exemplu de *libellus promotionis* în care a fost publicată o operă inedită, iar costurile editării au fost suportate de o parte a cursanților claselor de umanioare (clasele de poetică și de retorică).

Aceștia au oferit cartea colegilor lor mai mari, promovați la gradul academic de *doctor*. Uneori, în astfel de cazuri, lucrarea inedită publicată în volum era chiar opera profesorului claselor de poetică sau de retorică.

Așadar, acest volum reprezintă ediția anastatică a cărții de promovare publicate cu ocazia ceremoniei de acordare a titlului suprem în filosofie (*Suprema Philosophiae Laurea*), titlul de *doctor*. Acest eveniment a avut loc la *Academia Claudiopolitana*, în anul 1715. Pentru dezbaterea-examen, o parte a cursanților claselor de umanioare au pregătit un *libellus promotionis* în care au publicat „un discurs laudativ care relata într-un stil sublim începuturile Societății lui Isus la Cluj”. Lista nominală a cursanților care au oferit cartea se găsește pe ultima pagină a volumului, la *Nomina offerentium*. Printre aceștia îl găsim, de exemplu, pe tânărul conte *Ladislaus Gyulaffi* (1699-1754), viitor cancelar aulic al Transilvaniei. Apare și numele lui *Iosephus Boer de Kövesd*, membru al familiei românești Boer de Coveșd/Cuieșd, familie care în cursul

secolului al XVIII-lea s-a remarcat în administrația mai multor comitate (Alba de Sus, Alba de Jos, Hunedoara și Turda).

Noii doctori (*neo-doctorum*) nu au fost nominalizați în volum, așa cum nu apare nici numele autorului operei poetice. Omiterea numelui era o consecință a anulării totale a individualității în cadrul strict al ordinului monastic iezuit. Proprietatea intelectuală era considerată un bun comun al ordinului, autorii împărțind meritele cu colegii lor. Pe parcursul secolului al XVIII-lea, inclusiv în *Academia/Universitas Claudiopolitana*, prezentarea a fost treptat standardizată, incluzând în mod obligatoriu și numele celor care au obținut titlurile, alături de mai multe detalii despre promotor și lucrarea publicată (există mai multe astfel de lucrări asociate cu *Academia/Universitas Claudiopolitana*, în legătură cu titlurile de *baccalaureus*, *magister* și *doctor* conferite după 1715). Mai mult, gradual, după susținere, s-a încurajat publicarea de lucrări care vor rezuma dezbaterile-examen, ale căror autori erau de obicei promotorul și/sau

cel care a dobândit titlul. Începând cu secolul al XIX-lea, s-a acordat o importanță majoră contribuției originale a candidatului, prezentată clar, în scris înainte de dezbaterea-examen. În Universitatea clujeană, prima dovadă a unui astfel de doctorat modern este atestată în 1872/1873.

Pe versoul paginii de titlu a exemplarului original, păstrat la Biblioteca Națională „Széchényi” a Ungariei, cineva a notat numele autorului: *P. Ioanne Gyalogi Gyöngyösiensi*. Faptul că el a fost autorul se poate susține și cu un alt argument. De regulă, autorul operei publicate în cartea de promovare era profesorul clasei de poetică sau de retorică din acel an. În anul 1715, profesorul claselor de umanioare de la Cluj a fost iezuitul Johannes Gyalogi. El și-a înscris numele în istoria culturală a Transilvaniei ca predicator și poet. S-a născut în localitatea Gyöngyös (Ungaria), în 6 ianuarie 1686. După studii superioare de filosofie și de teologie, a fost hirotonit preot în 1713. În 1715 era profesor la *Academia Claudiopolitana*. A mai revenit la Cluj între anii 1718 și 1720, ca profesor de logică,

fizică și matematică, apoi în perioada 1728-1729, în calitate de prefect al seminarului, iar în perioada 1747-1751, ca predicator. A fost un bun orator, el fiind invitat să țină discursuri festive cu ocazii solemne, cum a fost, de exemplu, amplasarea pietrei de temelie (1718) și apoi inaugurarea bisericii iezuite din Cluj (1724).

Pentru cartea editată de cursanții săi, Johannes Gyalogi a scris un poem epic despre istoria începuturilor Colegiului Iezuit din Cluj. În prima parte a cărții găsim o prezentare a Clujului și un omagiu adresat guvernatorului Sigismund Kornis. Urmează laudele în versuri dedicate iezuiților care au activat la Cluj în perioada 1579 (1581)-1603 (1606): Johannes Leleszi (primul iezuit ajuns în Transilvania), Jacobus Wicus/Wujek (primul *rector magnificus* al Colegiului/Universității „Báthory” – Academiei Claudiopolitane), Ferdinandus Capecius (al doilea rector), Joannes Argenti (vice-provincial și rector) și Emmanuel Nerus (călugăr ajutător, martir). Fiecare poem este precedat de un argument, citat din diferite istorii oficiale iezuite.

Poemele au fost scrise astfel încât să ofere exemple de versificație. Prezentarea Clujului și salutul adresat guvernatorului au fost scrise în distihuri. În capitolele destinate lui Leleszi și Wieceus/Wujek, autorul a apelat la figura retorică a prozopopeii, despre Ferdinandus Capecius a scris într-o eglogă, iar despre Johannes Argenti, într-un propempticon. La finalul volumului a inclus o epigramă și un poem în scazon. Astfel, există suficiente argumente pentru a susține afirmația că opera lui Gyalogi a avut și un scop didactic.

Lukács József

*Muzeograf, Muzeul de Istorie al UBB/
Direcția de Patrimoniu Universitar al UBB*

Daniel David

Rectorul UBB

4
Cee Dröfing

4
Dat Galerius opes
Dat iustinianus
honores.

Pauper aristoteles
Cogitur ut pedes
vincat.

Aristoteles. Ita
ut utque pedes.

Sam Samia Sam Major
Sam omniis fustam
Samar Samam
Sardag Samam
Sivem. most. mas. oda.
Wagok. Sisatomban habet.
Sombat wagon.

Ambar. Secret nitok
Sam. Major. Foria ma
Sam. Sam. Sam. major
Sam. major. gberia viniten
C. Deus omnipotens et

O Deus omni potens me
tera vitavna suam majo
gloriarenet

O Deus omni potens
miserere Domini
eterni

PRIMA JESV SOCIETAS

Claudiopolitana

Sudore, & Sangvine

SECUNDA, &

Fœcunda

LAUREATO HONORI

Reverendorum, Nobilium, Excellen-
tium, ac tam Virtute, quàm eruditione
Conspicuum Dominorum, Dominorum

NEO-DOCTORUM

Cum

In Alma, ac Regio-Principali Academia
Claudiopolitana

Per

Reverendum Patrem TOBIAM DIRNER
é Societate JESV, AA.LL. & Philosophiæ
Doctorem, ejusdémq; Professore emeritum,
Supremâ Philosophiæ Laureâ

SECUNDIS ALITIBUS

insignirentur :

Ab

ILLUSTRISSIMA ac SPECTABILI Rhetorica
CLAUDIOPOLITANA.

Dicata, Dedicata.

In Conventu Csikiensi,

Anno à partu Virginis MDCC.XV.

184.248

Antoine P. Joanne Dyak

184.248

AMN. MUZEUM KÖNYV-TÁRA
Egyesült Híradéknapló

1934. é. 37.

REVERENDI, NOBILES, EXCELLENTES,
ac Doctissimi Domini, Domini-
NEO-DOCTORES.

Primitiis Societatis JESV in regno Transyl-
vanie, post C. XL. annos, quàm ab serenissi-
mo Poloniarum Rege STEPHANO, nec non
CHRISTOPHORO Fratre Principibus BATHO-
REIS, Claudiopolim inuenta esset; inclarescen-
te jam Catholico die, libet publica luci siffere, eo-
rumq; veteranos vultus contemplari in hoc tri-
umphi vestri theatro DD. NEO-DOCTORES
Philosophi. E' maximis; optimisq; viris quater-
nos duntaxat, adjecto fortissimo Martyre, sele-
gimus, veluti Quinque limpidissimos (a) la-
pides electos de torrente Ecclesia, & quon-
dam in Dacia caput (quod à vero capite defe-
cerat) Divinitus intortos. Ex ijs congruum de
ceteris facite judicium: quantorū virorū sudo-
ribus Laurea vestra immaduerint, ut aliquam-
multus post aristas SECUNDÆ excreverent,
& nepotum tempora coronarent. Eorum adju-
vanda Transylvania incredibilem conatum, la-
borem, vigilias non ego, si centum linguas, &
ora centum indipiscar, dignè eloqui possum; qui-
bus imperiosa civitas aqua toties, & igni inter-

dixerit, repetitisq; exilijs, atq; etiam mortibus felices Ecclesia progressus conata retardare, aliud non intulit, quàm quod solet ignis auro, vel fulmina Lauro. Societatē JESV oportuit inter persecutiones adolescere: quibuscum luctata, nihilominus in utraq; repub. demonstrare potest fructus sudorum; in politicis post SIGISMUNDVM Principem Bathorem omnes pene Transylvania Magnates, quos cum Doctore gentium vocare possit: Gaudium, & coronam suam. In Ecclesiasticis unum, multorum instar Eminentissimum S. R. E. Cardinalem Petrum Fázmány: quem Claudiopolis nostra primum Societati adolescentem: Societas amplissimo Cardinalium collegio adscripsit, malleū Septentrionalium hereticorū, nec non patriæ lingvæ Ciceronem; dignos sanctissimū institutoribus discipulos. Quorum & vos, ut fidei catholica: sic virtutū, ac sapientiæ heredes, ac germina; à pulvere vindicatus accipite Majorum ceras, & si quando per graviores Stagira curas integrum erit, eorum lineamenta (utinam Appellem inveniissent!) vel nictitanti oculo sub umbra Lauri pertegitote.

SECUNDIS

Laureis vestris

Addictissimus

Parnassus Claudiopolitanus.

URBIS CLAUDIOPOLITANÆ
CONSPECTUS.

Nunc age, fraternas exi mea fama pèr oras,
Et juga formosum fer per eburna pedem.
Et quamvis paries non unus amantibus obset,
Rumpe catenatas igne, vel ense petras.
Sic perfoſſꝰ Athos magno fert nomina Xerxi:
Et Pœno domitæ regna dedêre nives. (penē
Nos quoque vel toties ſcythicum per colla, bi-
Christiadum, prona geſſimus arma manu.
Franca meos quoties fleverunt lilia contos,
Vſque memor noſtri Rhene bicornis eris!
Nullus Gyula meas poſthac teret arduus alpes,
Sit procul armiferæ mœnibus ira Deæ.
Et nocuit toties limen ſuperâſſe negatum,
Quæ natura mihi, Clauſtra pudica dedit.
Itamen, & puros cum Cyclade ſuſcipe vultus,
Mitis in Hungaridum rumor iture roſas.
Nec galeâ, te nec cinctu munire Gabino:
Tempus erat, patrijs ſat mihi culte genis.
Illa ego, quam gelidis Samuſius aliger undis
Alluit, aprico mœnia ſigo ſolo. (ces;
Claudia; jam dominas cui neſcit CAROLUS ar-
De tanto fauſtum Cæſare nomen habe!
Viſa ſui tantum, viſæ dedit Attila dextras,
Poſcor Achæmenio Regia ſponſa Duci.
Nec decus admiſſo violatum fœdere rebar,
Hungara Romanos dum premit ira Deos,

Foverunt eadem geminos cunabula Martes,
Hic quoque de Scythicis scribitur ortus agris.
Ac simul indomitæ posui cognomina proque
Testera, delæto Marte, M A R I A subit.
Undique me proni superûm cinxere favores,
Et quibus iratis sors quoque versa cadit.
Cingit me gelidâ Pater ipse racemifer uvâ,
Hinc oculis, illinc florida scena patet.
Flava Ceres nullâ regnat spatiosior aulâ,
His quoque (sic fama est) nata putatur agris.
Non ego Trajanos meruisse Dacia pontes,
Tarpejus toties quos iterabat eques,
Aurea penderet nostris nisi vitibus uva,
Et traheret cyprias aureus imber aves.
Proximus Asturibus sonipes mihi ludit in ar-
Qui deceant currus Regule phœbe tuos. (vis,
Ne fileam, quâtos memorum per opacâ labores
Præbeat armiferæ, lactea cerva Deæ,
Vallibus hæc imis, altique crepidine saxi
Imminet, alipedes ense secuta feras.
O quoties humero pharetram projecit, & arcu,
Perdedit innumeras, dum placet una, feras.
Vidi ego, quàm multus cornu pederet eburno
Cervus, & armenti gloria, flaret aper.
Illa palatinis stabat religata triumphis
Præda, pharetratæ præmia casta manûs.
Et meus aurifera lucet Paestolus arenâ.
Quâ Celebrat fuscis Indus, & Indus aquis.
Cætera quid memorẽ? mediâ subeam, in au-
Quâsq; linu gesto, conveniamus opes. (lam:
Stat.

Stat mediò vallata forò regaliòr ædes,
Aligerùm summo flebilis ara duci.
Ara stetit divùm quâ non formosior ulla,
Qua patet imperium Dacia culta tuum.
Ut primùm nostros invasit Erynnis honores,
Et tulit incesta, non sua pòrna, manu;
Franciadum vixitq; procax nova mōstra Cari-
Hoc oriens, illud Memnonis ora tulit. (na,
Ipsa novos utero fœtus complexa capaci,
Flebilior Paridis claudia, matre fui.
Terrebat miserâ lupa, quam genuisse videbar.
Ore ferens ternas, per mea sceptra, facos.
Hic erat infelix rerum prænuntius ignis,
Et lupa pollicitis haud caritura malis.
Dij, quib; iratis, damnorum semina, dentes
Sparsimus! exitij spēmque, caputq; mei,
Jam tenet urbanos Cervix inimica curules,
Nulla colunt nostrum rostra togata latus.
Bella gerunt turres, ac templa minātia templis
Exercent veteres ardua tecta minas. (alta,
Quocūque aspicias, quā mœnia tendimus
Templa quot, aversos tot sovet ara Deos.
O mihi BATHOREI, virtutum semina, DENTES
Crescite, magnanimæ fortia signa domūs!
Aspicit Eoo, quā mœnia lucifer ortu,
Sacrifero Celsum limine marmor erat.
Hæc mihi Bathoreis stabat domus alta colūnis,
Dictaq; claudiacis hæc, Acadēmus agris,
Heu miserādē lapis, si quæ fata aspera rumpas.
Magnorum fies aula timenda Ducum!

Marmor eris, quondā terror Carthagini altæ
 Ardua casuris mœnibus arma feres.
 At te livor edax à Culmine solvet eburno,
 Tecum spes Regum; Lojolidumque cadet.
 Ector, Ubi ratres nostrò quoscunque libellò
 Legeris, hæc tantos protulit aula Viros.
 Nūc quòq; purpureas signarunt marmora gut-
 Jam Calvine tuæ est, arx; caputq; lyræ. (tas
 Altera non longè Juvenum, mea rura viroses
 Aula colit, Cytharis aula jocosa suis.
 Ut primùm reduci Urbs patuit Mavortia pin-
 Hæc raptim sedes missa Deabus erat. (dò,
 Visus erat primùm vastæ non maximus Urbis
 Circus, at in parvo spes tamen hujus erat;
 Quæ modò magnificis circum vallata colūnis,
 Acceptura novos ponitur aula viros.
 Fortunent superi! Nisi me spes credula fallit,
 Tertia calcatis ibit Athena procis!
 Jam nova te capiet, Virgo lacrymabilis, aula,
 Orbis amor. mea spes, Lojolidumq; salus!
 Qua duce, nulla sacros vertat fortuna penates,
 Neuserat arsuras tecta per alta faces.
 Dñi faciant, cedros vincas ætate perennes!
 Vincas & lybico stantia saxa mari!
 Dodonæa suis quercus tibi detrahat annis,
 Cum lauro æterni tempora veris habe.
 Vos quòq; Pegasides, firmas servate colūnas,
 Vestra salus illa statq; caditq; domo.
 Quà sol purpureis moriēs ferit ignibus Urbem,
 Stat

Stat mihi littoreo (a) Virginis ara iugo:
 Ara potens rerū, pietas cum prisca sedebat.
 Urbibus, hanc multi numen habere putant.
 Namq; fidem mihi fama facit, sine crimine fo-
 Vixit, ab hac laudē nullus adulter habet (la
 Nunc quoq; turba procax limē tetigisse pudī-
 Dat vitio: ultores novit adesse Deos. (cum
 Cætera nupserunt peregrinis culmina sponis,
 Excusanda tamen: quid nisi marmor erat?
 Quis scit, an arcanos nō fundant marmora plā-
 Saxa nec, ultoris Cæsaris arma petāt? (ctus?
 Nescio quem, rupes sed Persea? Persea? clamās
 Plāngit, ut Ionio vincta puella mari.
 Vidi ego, saxa duas Cœlo protendere palmas
 Vox dēerat, lacrymæ nuntia vocis erant.
 Sæpe etiam gressus moliri saxa videbam,
 At pigra marmoreos tardat arena pedes.
 Amphion aliquis cytharam renovaret eburnā:
 Ad dominas irent saxa pudica manus.
 Tunc ego post tabulam quid agat cornicula,
 Non sibi nativis ingeniosa comas. (cernam,
 Læteus ales ebur, viridem si poscat Achantis,
 Læsa verecundam sollicitetq; comam.
 Noscat adoratam volucris Junonia pennam;
 Et repetas oculos Iucifer Arge tuos?
 Quas stultē petijt, pennas vicabit, & aptam
 Lucibus æternis induet illa togam.
 Hæcerit (absolvam) facies imitabilis Urbis,

A. S.

Linea

(a) *Monstra Claudia: Basilica vetusta B. V. in
 colle amantissimo.*

Linea non uno visâ colore mihi :
Námq; modò ora latēt Meropei syderis instar,
Nunc Electra tuum , Majâq; vincit ebur.
Et quantum Nymphas humero Diana relin-
Najades , & roseis deidamia genis : (quit ;
Tantum Dacorū præstant tua mœnia castris ;
Dum regnet dominis mœnibus U N A Fides.
NIL a Deo fort Vna graVIS Miserabilē se Cit ;
Ut minuant nullâ gaudia parte malum (a).

EXCELLENTISSIMO DOMI-

NO GUBERNATORI,

atque

Inclito statui Catholico

Felicitatem.

Pagina judicium tanti subitura Senatûs
Pallet, uti Delpho missa legenda Deo ,
Néve comis sparsis, quali nurus Attica luctu
Exeat, armiferi Consulis ora timet
Si qua, tamen spes sit missò ventura libello,
Forte Patrum ceris tu quòque pulcher eris.
Námq; quot exigua mōstrabis imagine vult⁹,
Quòtque feres longos, Dacica fulcra, Patres :
Tot, quib⁹ impēsos CORNISIA dextra favores
Contulit, Aonijs fers memoranda tubis.
Illa sinu fovit generis primordia nostri ,
Et Clypei parvæ Cuna cohortis erant.

Et

(a) Ovid. 4. de pont. El. 4.

Et modo pendet adhuc coram (a) sublimis e-
 Fortior admittæ tentio, decusq; rotæ (burno
 Utq; diu pergat, Dacū qui proximus Orbem
 Phœbe regis, scuto testā sit illa tuo.
 Lectā seges Procerum, fidei quæ foedera servas
 Hunniadum, castis intemerata focis.
 Nec placuit labarū, damnatāque signa secutis
 Pectora Tarpæjo dissociare jugo. (keſi;
 Csaquiadæ, gens alma, Patres, magniq; Mi-
 Halleri veteres, Lazaridūque domus,
 Et quidquid magnū Daco jam clāditur Orbi,
 O quibus una salus Romule trames, erās!
 Vos Ignatiadas, vos indignante Senatu
 Claudiacis toties asseruistis agris!
 Non sic Andromede placuit Cephæja Persæo,
 Nec toties viduo Tyndari flōta Viro es:
 Quam mea causavit varios fortuna timores,
 Res est in placitis anxia rebus amor.
 Sæcula jã meruit, quis credere sæcula posset?
 Solicitam Procerum vel domus una fidem.
 Vivite fulcra novæ Patriæ, statuatq; tenete,
 Quam dat Olivifero Roma Camille tibi.
 Cedite Romulidum tantis ultoribus hostes,
 Cæsareo C L E M E N S alite faustus ovet!
 Faustus ovet, ruptūmq; reponat Péliōn offæ:
 Unus, ut antè, Pētram victor utrāmq; regat.

(a) *Monoceros inſigne Corniſſæ gentis.*

JOANNES LELESZI
Sigismundi Principis Bathorei Mode-
rator, & primus de Societate Tran-
sylvaniæ Apostolus.

ARGUMENTUM.

P. Ioannes Leleszi Hungarus, Quinq; Eccle-
sias natale solum habuit, suò deinde Igna-
tiano zelò plures quàm quinque fundaturus Ec-
clesias, Post initam Año 1566 Societatem JE-
SV, Aristotelem in Bavaria interpretatus ma-
gnò gentis applausu Rudolphi II Imperatoris,
nec non ardentissimo Bathoreorù Principum po-
stulatu, in Trāsylvaniam Hæresum eluvionibus
fœdissimè violatam animum adjecit. Reperit
Claudiopoli 6 Catholicos, in qua deinde Vrbe con-
stituenda Universitatis apud Bathores author fu-
it. Certè quò die Christophorus Princeps Fratri
suo Poloniarum Regi scripsit, agebat: Leleszi-
um Jesuitam eo die 40 Arianos fonte sacro
abluisse. Vix inauditum adessè in Vrbe Jesuità,
lumen calitus affulsisse bonis diceres, tanto om-
nium ordinum certamine, ut eum sua quisque
ditioni cuperet Apostolum. Vicit Bathorù Ma-
jestas: brevè à Christophoro septennem filium,
ex hæretica matre Elisabetha Bocskaja natum,
Alba-Julia accepit educandum, ijs virtutibus,
qua Bathores decerent. Ad cuius institutionē
Divinitus factus, ad octavum decimum ætatis
annum

*annum Sigismundum formavit Principem, nisi
Provincia calamitates intercessissent, verè
Regium: Tandem ne huic quoque aula sua de-
esset Herodias, quæ Joannis caput peteret: à pri-
maria summa porrectò venenò afflctus, tū glo-
riosò exiliò deportatus, obit Laureti: clarus
meritis,*

*Est: Laureti. P. Nadasi
in an. dier. memor. S. J.*

A te (semper enim Dacùm devota saluti (tē)
Nomina Joānes: tenet hinc mea claudia sep-
A te, seu patrij redeas aurora diei:
Bathoreis investa rotis, pulsura minaces
Hæreseon noctes radio, quo charior alter
Mœnibus Imperij nunquam surrexerat altis:
Sive Ignatiadæ manibus vexilla gradivi
Prima feras, septem bello domitura triones,
Felicis templisque datura rebellibus aras:
Dū canimꝫ Proceres, tātæ fulcra ardūa gētis,
Nobis armiferum surgat te principe carmen.

Angele quis quis eris de tot modò millibus
Imperiū summo Dacùm qui jure gubernas (unꝫ,
Arbiter, & septena vigil cui castra tueris!
Angele Dacorum columen, quē ritè statorem
Imperij, populus coluit magis omnibus unus!
Fate, quis Herculeam valuit rupisse Catenam
Hūniadū amplexā populos, & corda ligantē
Nā meminisse potes, cecidit quo numine læso
Dacia:

Dacia? cura Deūm, magni pupilla Tonantis?
Eja, quis Huñiadū nomē, vel sceptrā potentis
Aurea Geyfiadæ tristi temeraverit, algā
Turbo nocēs? seu quos ætas tulit aſſrea grādes
Cſaquiadas, Mikeloſq; , ac Huñiadas corvi-
Banſſiadas cautos, & Bethlæemie ſāgvis (noſt
Cūm Romanus eras, magni ſpēs altera Daci;
CORNISOS, Gyulæq; domū de nomine cujus
Nunc qui Palladia ludit mihi parvulus auſā
LADISLAUS, erit magnæ ultima portio gētis.
Quod tantum potuēre neſas, conſiſſere Divis
Teſtibus, heroum genus, & tutelæ nepotes?
Ardua dāmnatis ruerent dare nomina ſignis,
Dū nova progenies (ſuperi hāc avertite flāmā!)
Bellum ſācratās ſuperūm molitur in arces?

Ut primos parsēre minantiā Sydera crines,
Protinus erūpit ruptis fortuna catenis
Degeneres exoſa manus, gemātāque verſis
Conſudit promiſſā rotis, deſiſtque videri.

Te quoq; regnatis fugientē mœnibus orbam
Adriaci cœpēre ſinus, aurūque coronæ
Regnatōrve lapis fronti detractus eburnæ
Te Regina, mōnet viduum dotalibus arvis
Maturare gradū. Venient tamen altera bella;
Ne properas, certa eſt manibus victōria noſtris.
Jā fulget labaris properū rutilantibus agmen
Tercentum Fabios, patriæ jurata ſaluti
Nomina, proſtati referens ad mœnia Daci?

Pronus ut alitibus patuit regalibus Orbis
Batthoridū, illē cui jam ſulera velardū Atlas
Poſtu-

Postulet, aut dubia pondus cervicæ resignet;
Dacia respirare ferox paullúmque; soluto
Blanda supercilio cœpit mitescere frœnis,
Jam docilis duo regna pati sceptrúmque; fidemque;
Præque oculis Bathor unus erat, cui multa niva-
Gratia ludebat vultu, per & ora paternus (si
Virtutis spumabat amor, Sigismundus; adulto
Regna premēt hūc os eū, fulcanda vè procel-
lanti Imperij, Pueri quisquāmas capeffat (læ
Ardua frena manu; nisi te fors casta tulisset.
Quem, regere imperio Reges natura paravit,
Leleszidem, docto fulgentem pallia limbo,
Et pridem domitis calcantem præmia terris,
Ut dominas aures est parvi nactus Achilles,
Arbiter, admotis haud desinit urere flammis.
Pectora, formosósque sinus. Sublime levatum
Cognatò paseit radio, ductatque; volentem,
Æthereis miscere caput sociabile flammis.
Nunc patrias aras, Tarpæjæque; sacra capaci
Insinuans animæ, Cœlo demissa subiude
Aptabat pueri roseis ancilia dextris.
Jâm Triados (qua fas mortali voce referre)
Arcanum jubar, ac cineres nudare dolosos
Sacrilegæ Memphis: quos tu dilecte caveto
Inquit; & impura gessit qui lilia raptor
Fronte Paris, labem nequâ tibi mollior annis
Imponat, puer alme vide; saxum inter, & aras
Stas medius, navis ventis ignara dolosis (læs
Sulcat iter, scopulúmque; time, pelagique; puel-
Ecce etiam longa serie tibi pandit eburnos

Majo-

Majorum paries vultus, Marianâq; scuta
 Et bello insignes paleas. Ibi stemmatis author
 Fulmineus stat OL'OS, ultorem Regibus enses
 Ritè ferens: STEPHANI regalia nomina, bini,
 Hinc bini, illè fidem Christo, patriâq; cruorè
 Testatus, cecidit varnensibus hostia campis.
 Hinc Stephâe Athâis stabis mēorâde triūphis,
 Cui pietas acuit gladios, *Myſtica tellus (a)*
Æthereo pro panis fuit: dapibusq; sacris.
 Quæ sibi virgineâ placuit redimire Corollâ,
 Arma paterna manu tibi donat habere Nepoti,
 Inde Palatinos cū fert Lodoicus honores.
 Porrigit in nivea fasces tibi præmia parma.
 Quem propè Sarmatici sydus venerabile Cœli
 Stat Patruus, staret firmus quo mundus uterq;
 Hercule; fert patrios, virtutū semina, DENTES,
 Auratūmq; DRACONIS ebur. Quos ore nivali
 Pone subit rosea frontem cingente tyarâ.
 Andreas, cui gemma sinu Cœlestior ardet
 Eminus, ac notos crux spargit amabilis ignes.
 Scilicet ipse tibi pueros instillat amores
 Cœlitū, castāmq; cruci vult neſtere dextrâ.
 Sic patrijs rege pacatum virtutibus orbem.

Dixit; & ingentes puero nutritiv: amores
 Currendi ad patrij metas, laudēmq; triumphi.
 Nec mora, magnanimâ circūspicit arduꝝ aulâ
 Leleszius, superi! quàm multo scødere scissam

Aver-

(a) In campo kenyér-mező ad Albam-Juliam cō-
fluitus, in memoriam Ven: Sacramenti glebâ
terra sumit: idēq; milites facere jubet.

Aversum procul Huñiadem rapuere tumultus
Attoniti mundi; jam libera colla lupatos
Tarpejos mordere pudor quos scaldis, & audax
Rescidit Eridanus bello, Rhénusq; bicornis.
It varijs distractus equis, sētētia Daco (ram.
Nulla sedet, quam quisq; putat sibi parturit a-
Talia dum fodiunt altum spectacula vulnus
Pectoribus; multo Procères, Urbemq; fatigat
Attonitam eloquio, nec inani fulmine cedit
Imperiosa retro, quemvis incumbat in hostem
Vox, & Erithreā nitens oratio parma. (do
Sæpe, nec abs lacrymis, gremij subit alta cupi-
Materniq; sinus, sēpérq; faventia Daco
Limina, Tarpejæq; arces, ubi retia fixit (bē.
PISCATOR, geminū & regnātibus addidit or-
Et nū corda retro vertas pudor improbe, dicā ?
An furor ? amissos ultro mordere lupatos
Ambirent, domināsq; reponere rupibus aras.
At tu signa tene, quōdam quæ mœnia ado-
Claudia, nec dōitas avertat Julia palmas. (rēt
Succedent reliquæ pōst ardua signa Cohortes
Imperij vallis, ubi pulcher echinades alto
Dirumpet Lojola gradu. Tibi laurea frontem
Incinget primam, statuam cui Dacia ponit
Læta, quod Huñiadæ non desperaveris Orbi.
Auspicijs erecta tuis concordia sparsam
Nectere Cæsariē, per & intervalla supremū.
Religio revocare decus, sacra lapsa vigorem,
Ac super imposito rursū firmata Colosso
Atria Cœlestū meliores spargere vultus.

Inci-

facipient. Superi! Quorū stetit ungvibꝫ Orbis
Hunniadæ; Tūq; ō trijugis Regina palatij
Virgo, tuis nimium muris dotalibus exul!
Cūi dominam, Regum vestivit adorea frontē,
Diva mane, veterēsq; fove intemerata pēates!

At tibi jam figet mors imperiosa sagittam.
Angve comas aspersa ceres, Naxiq; dolosa
Magnanimis cupiunt factis imponere metas,
Leleszide, ad superas tandē eluctarier auras
Arcanæ voluēre dapes, maturāq; palmis
Dextera. Cūi Dacæ datē lilia pura Camœnæ,
Quam per, adorati gazæ patuēre bicollis
Batthoreūsq; puer fontis carbunculus hujus
Primus erit, vitreo qui guttura proluit auro.

JACOBUS WIECUS

Primus Collegij, & Universitatis BATHOREÆ
Rector Magnus

ARGUMENTUM

*Sarmaticas inter suppetias ab Rege Pōloniarum
Stephano Bathoreo submissas periclitanti Da-
cia, adfuit ipsis Kalendis, Octobribus Anni M.
DLXX. IX. cum decem socijs Jacobus WIE-
CUS, unus litterarum post Romanam, Græcæ
& Hebraicæ doctissimus, utroque insuper pallio
honestatus. Primus ex Monstra Claudia in
Urbem transtulit Collegium, duorum Fratrum
Principum operâ magnificè stabilitum, futurū
modò Athenæorum facile pulcherrimum tantā
præ-*

praesertim CLAUDIJ Aquavivæ præpositi Generalis Universæ Societatis JESV, sollicitudine subveniendi Urbi secum finitimi nominis: nisi illud (quò felices sumus) ex alijs aliæ clades excepissent, per continuata exilia agente non fortunâ. Vix enim exacto decennio, Hæreticorum effrenatæ libidini cessimus vivente, ac vidente SIGIS MUNDO Principe BATHOREO, ac tantum non illacrymante. Primo igitur WIEGUS exilio cum Albano præfesset Collegio, in Poloniam deportatus: secundum re-dux, atque iterum exul, Vilna laborum præmia morte recepit. dexteram manum à morte intemeratâ mansisse; Author est Allegambe: immortalitate dignam planè, quæ Septemtrionis Ecclesiæ doctissimo calamo toties defendisset.
Allegāb: in script. S. J.

Collegij Claudiopolitani nascentis

Prosopopeja:

FORTUNATE lapis, si nocent modo fata perenē,
 Marmora jã poteras inter regalia dignas
 Inferuisse comas, alto de vertice quarum
 Finitimos campos, septenâq; moenia. Dacum
 Posles, & circum edomitas audire Catervas
 Plorantum: simul his validas educere turmas
 Mœnibus, & raptis spatiosa redire triumphis.
 Posles spes Patriæ, terror Carthaginis altæ,
 Esse decus Procerum, Tarpejæ gloria rupis,
Lojō.

Lojolidum Bellona potens; nō fata minetur
 Ipsa sibi species, vultum læsura ferentem,
 Quotq; Oculos in se, totidē captura mucrones,
 Ut regina Cedrus, Divum quæ munere nata
 Immortalis erat, nullisve obnoxia fatis:
 Vidit ut indignam æmoniā cecidisse securi
 Nunc Betulā, dulcēsque sinu profundere fōtes;
 Jam Palmam, platanosque & cōiserā Cyparissō,
 Quin & Cæsareas nullo discrimine lauros
 Communi jam clade meti, inferrique sepulchro:
 Attonitam subitæ fecit vicinia cladis,
 Et sociæ, & circū alta strues, gemitusque sororū,
 Et flammæ rabies, & inexorabilis ictus;
 Spes cupidæ jam nulla venit, *non par citur altū!*
 Et cupiat spretæ Clypeum mutare myricæ.
 Tale ubi BATHOREIS innixæ DENTIBUS arces
 Augustum vibratis ebur, marmorque superbū,
 Immemores: sumos seriant ut fulmina Colles
 Et semper remoras molitur inhospita magnis:
 Seditio curis: poteras nitidissima rupes
 Falsa alcyonia, atque auras metuissē silentes;
 Nā veniēt, geminūque latus tibi nubifer Eurus,
 Tentabit, seu quos Rhodopejos Æole ventos
 Imperiose domas; ruptis aliquando catenis
 Exilient, alisque ferent furialibus ignes.
 O ignara mali! *ferrum nunc dejice, mitis!*
 Dum finit urda, graves antrū auraque quiescunt!
 Quanquā nō auro metues; animamque fidēque;
 Nō petat hostis, agat per inania dona triūphos.
 Jamque ut Lojolidas acies regnanda subire

Mœ-

Mœnia fœserunt, indignatamq; per urbem
Ignotus Clypei fuffit feptemplitis ignis;
Nãmq; FIDUS aderat, toto venitq; triumpho
Regales induta finus, cui plurimus aure
Torquis, & Idalio rubuere monilia Collo,
Ternæ evincta Comas gemis, aurôq; Coronæ,
Tū quôq; Batthore, nimum tibi prodigus cœlis
pone stetit regale latus, Dominæq; nivales
Pôpa præbat equos, currus inde agmē eburnos
Claufit ovans, multaq; caput decoratus olivæ
Dacus eques. Medio defluxit pompa fenatu.
Quis Civi indomito vultus? Quæ Patribus iræ,
Cernere facrisfero Tarpeia regna Curuli,
Et rerum dominam patrijs remeare triumphis
Indomita cervice FIDEM? Non mitius ifthæc
Attonitis fulfiffe ferunt fpectacula roffris,
Quàm fi Dardanias victrix Carthago per Urbes
Tela ferat, vel fulmineū premat Hanibal enfẽ
Cannarum memorẽ, Patriæ pereuntis imago
(Si modò vera cãm) laceris ululata capillis
Subfftitit, exangvi tabefcens ora colore,
Et roffas tenuata genas: nũ legimus, inquit,
O fociæ! (nãq; hæc multo caput ægve comâtes
Eumenidæ cingunt) redit ardua pôpa Deorũ
Curribus, extinctos referens altaribus ignes.
Claudiacis exacta focis Regina triumphum
Apparat, & dominæ redeũt diademata frõti,
Quas trahim, cũctãdo moras, & parcim, enff
O quibus, una falus placuit mea caffra fecutis,
Aufonias vel fic PAPÆ rupiffc catenas,

Tem-

Tempus adest, iras animis iterare paternas,
Et Patriæ in gladios pro libertate ruentis
Vota sequi dixit. Toto vox ibat Olympo
Flebilis; Urbem intrâsse Deos; quâ Julia posset
Mœnia, nubiferæq; audire juga ardua Tordæ,
Et sicutus Mavors, & longâ Vallachus hastâ.
It tamen: & fertur pacato littore Divûm
Munera clâssis habens, & Patrû sacrifer Ordo.
Ante alios (gratare tuo nova sydera Coelo
Dacia?) sacratum ducebatur olivifer agmen
Leleszius, rerû columen, Bathorûmq; cupido.
Ponè trahit lechicû, quod vistula miserit agmè
Sarmatiæ nivibus Fraterna ad regna, Wiccus
Purpureus, doctam cui nuper adorea frontem
Incinxit Tarpæja, suas quôq; regia, Vilnæ
Mœnia, donârunt cathedras, arcémq; Magistro.

Hic vir, hic est, patruis veniēs carbûcul9 Oris
E' cujus radijs nova jam mihi pompa theatri
Panditur, unde novos Heliconi mutuer ignes.
Ut primûm sacris paruit legionibus aula,
Et ruri naræ subîere palatia Musæ,
Ibat adorato Permessidos unda canali,
Urbanosq; bibêre simul violaria fontes.
Dacus Apollo manu Cytharæ tentavit eburnæ
Fila, nec attactum dedit illætabile murmur,
At geniale melos; ibi gemmea bacca sororum
Cœpit adorato frontes redimire virore.

Altera, quæ FIDEI galeas, atq; ardua scuta
Expolit armipotēs Divûm genitrixq; sororq;,
Ducere jam Romana potens in Clâssica ventos
Feli-

Felices ingressa, sacras ad Biblia palmas
 Intemerata vocat, decerptaq; præmia castis
 Donat habere manu tela ingeniosa manûplis,
 Parte usum docet, & primi simulacra triûphi;
 Quæ gladij natura, monet; quis acinacis usus?
In dextra vigor; ut pulchro fortissime dicto
 Scanderbege mones, ense dū mittis eburnū
 Nō dextrā odrijsijs, dominā authorēq; triûphi.
 Interea doctis dum fervent Pergama curis,
 Pergama spēs Juvenū; Pallas, cui fulminea stāt
 Tela paterna manu, quæ jura dat aurea terris,
 Arma, Librūq; manu fovet ingeniosa Dearū;
 Fortē palatium nunc imperiosa Senatum
 Excivit, centūmq; Viros, Patrēsque togatos
 Quosq; Maruse tenes, seu quos Samusfra circū
 Littora, vel siculis dominatæ collibus arces,
 Seu quos conciliant formosæ Saxonas Urbes;
 Ad sua rostra vocat. Multo jam læta Senatu
 Atria fervebant, damnatq; signa secutis,
 Seu quas Hunniadum fidej tutissima rupes
 Reliquias tenuit, genus alto à sâgvine Regū:
 Quosq; Batavus aquis, potat vel Belga veneno
 Scaldis, utrūq; nocens iterū Germania Rheno:
 Huc omni lectos campo fortuna ministros
 Infidiosa tulit. Subiti nova scena theatri
 Visa Wiece tibi, cupidos certaminis enses
 Exacuit, pulchro patuit dum copia bello.
 Schreki 9 (a) Ausonia qui stare Camill 9 ab arce

Tuta-

(a) Societatis JESV. Professōr Controversiarū Fi-
 dei; primus disputationē offert de Tradit. Apost.

Tutamen fidei possit, doctissimus unus
Deligitur. Scribit leges ac semina belli;
Magnanimi spondēt ultro certamē Achillēs.
Lux aderat terris Majas latura Kalendas
Bathoreo flori spatijs septennibus actō
Festa SIGISMUNDO. Proceres certaminis usu
Jam prope defvetos unam pellexit in aulam
Non expectati genialis ena triumphī.
Conveniunt ad rostra Patres, & Dacæ Juvētus
Cœruleo formosa sago; jam plurimus aula
Omni errabat eques, rilum cūi docta movebat
Purpura, Romanis & rostra minātia rostris.

Ecce Cohors, omni caveā jā parte frequētē
Vix hastata movet. Subeunt duo lumina gētis
Bathorei; hinc picto puer almus acinace pul-
Gestatus cervice Patrū: Genitōiq; severa (chor
Majestate gravis: circum palatia ferri
Stricta seges, procerūmq; stetit regalior Ordo.

Wijecus resonare tubās, & nuncia belli
Classica dū cuperet, pax alta mæbat ab hoste,
Fulcra tulit nulli Dux Demetrianus (a) Atio,
Castra Britan̄a dapes, tulerāt Alemaña choreæ,
Dextera vitatis nusquā conserta triumphis.
At tu perpetuis (si quid mea carmina possunt)
Marmoribus Demetriadæ signaberis Ajax:
Sive quod illæso Clypei quintuplicis auro
Integer integrā nobis excedis arenā;

Seu

(a) Demetrius Arianorum Pseudo-Eppūs,
qui spondebat se sic oppugnaturum, ut capillum
Jesuitis inhorresceret: nusquam deinde visus.

Seu tua strenuitas non iudice victa Senatu,
 Non populo, tantum non illaudata recessit,
 Felix, si CHRISTO victus VICTORE jaceres!
 Sit tamen ista tui laudum postrema gradivi
 Magne Wiece, manu devicta laceffere scuta
 Hæreseon, domuisse minas: tu prime severâ
 Gorgonis angvicomæ, spirantes ægide vultus
 Dacica Pallas habe; dein major arena patebit,
 Cum post exilia, ac centenos inter agones
 Arduus, & fulvo protectus terga leone
 Herculeis ibis furijs, & voce tonabis,
 Quanta per indomitum Scaldim, ripasq; Batavi
 Audiri, Eridanumq;, & Baltica littora possit.
 Ast tibi clara MANUS, sic dicta, à morte manēdo:
 Quâ nec edax tumor, nec mors dõinata Wieci
 Hæc unâ tetigit casto de corpore DEXTRAM;
 Claudiacæ assurgent plectris genialibus arces,
 Et Nymphæ, Dryadēq;, simul Parnassi, amnis
 Exundans latè Dacis uberrimus agris, (bit,
 Hæc quoties DEXTRAM guttâ gemante riga-
 Illa meis, dicet, primos à fontibus hostes
 Arcuit, æterno stabit mihi SCÆVOLA Pindo.

FERDINANDUS CAPECIUS

Collegij, & universitatis Bathoreæ

Secundus Rector Magnificus

ARGUMENTUM.

*Ferdinandum Capecium nobili genere natum
 mundo Neapolis donavit, Cælo Claudiopolit.*

B

Ante

Ante initam JESV Societatem anno etatis octavo decimo sic omnibus jam scientiis ornatus, ut à plerisque haberetur alter Picus Mirandulanus. Eum itaque Philosophia curriculum docendo vix permensum Claudius Aquaviva S. J. Præpositus Generalis Claudiopolitano Collegio præfuturum miserat cum hoc elogio: Mitti hominē, quē verē dicere posset, non solū: secūdū cor suū, sed etiam omnium, qui illum nōssent. Néque dubitare, quin idem de ejus virtute futurum esset in Septentrione judicium. Is deinde brevī Claudiopolitana peste, summo Rathoreorum Principum luctu extinctus, cum sociis in Urbe 19. Alba-Julia 4. pretiosa charitatis victima, animam cum ovibus posuit, Año 1583 prid. Kal. Aug. Quam ipsa horā transitus in Angelorum comitiva spectabilem fulsisse fama erat, multorum testimonio Procerū utriusque ordinis confirmata.

Hist. S. J. p. 5. l. 3. ad an. 1583. n. 72.

Matth. Tanner in Europ. S. J.

In obitum Ferdinandi, ac sociorum.

ECLOGA.

Tityrus, Collegium Claudiopolitan: Melitæum, Albæ-Julianū: Daphnis, Ferdinādus &c;

Fortē sub arbutea spectabat Tytirus umbra
Magni reliquias pecoris, volat aliger amnis
Subter ubi geminos, ad Claudia, mœnia, Colles
Arya

Arva secans. Clauso ruerat: jã multo Olympo
Vesper, adoratæ cœpitque subinde rubere
Margo viæ, Cœlo mediam quæ lactea zonam
Explicat, hinc ũbræ reditū monuere cadentes.

Ergo dum teneras propellit rure capellas.
Collis ubi cæsis mistos Reſtoribus agnos
Tot lacrymatus habet felicia corpora collis.
Hũc prope deveſt9. mœſtri quod corde jacebat,
Incipiens mœſta renovabat arundine vulnus.
Crudeles tumuli, infernis quos devovet aris
Tityrus! ille palatini qui nuper ovilis
Arbiter, innumero diſſentis lacte capellis
Jura dabam, centũmq; abjegnīs alta columnis
Parebāt domino ſtabula, & pec9 inclyta teſtis.
Tityrus! ex illo tandem Rhamnusia Codrum,
Indignata jubes fieri libitina nocentem.

Crudeles Divæ! Diviſq; nocentior agger
Heu gremio Daphnim, non exorabilis addis
Æternũ reducẽ, nec tot pulcherrima longo
Corpora feſſa ſitu, viridi ſuperaggere ſomnos
Carpere, vel vigiles cernam producere noctes.

Ite palatini poſt hac ſine Regibus agni!
Ite Lycaonio mea ſpes prædanda tyranno!
Non vos ille dein conchâ potabit eburnã (nis.
Nō Cytisof tibi ſparget, & aurea flũina Daph-
Daphni jaces, columẽ Paſtorũ, & Regule Daph-
Cujus ubi Cladem curru ferrugineo ſtans (ni!
Fama feret ſocios, ad patrua mœnia, colles,
Limes ubi, & vallũ Imperijs cõmune duobus:
Næ te (noſter enim eſt) Magn9 plorabit Alexis

(a) Ille parens, longè positi tutamen Ovilis,
Agnorùmq; amor, oblongo cui sarmata conto
Servit centenâq; latus defenditur hastâ.

Ille (videre puto .) thalamo molitur eburno
Si somnos, & membra paret cõponere plumis
Ardua: succutiēt oculis mea nuncia somnos;
Nec dormire sinent vigiles pia pectora curæ.

Fortè Jagelloniæ tecum carbunculus aulæ
ANNA, Ducum sanguis, facie stillabit eburnâ
Humentes guttas, quoties lacrymantia cernet
Ora viri, & luctûs causas mirabitur hujus?

Hæc erit, & parvo forsã meditata Nepoti (b)
(Si qua suum pectus miseratio tangit ovilis)

Cura, lupos arcere vijs, stabula alta tueri:
Diruta moliri viridi præsepia fasce,
Et scabie purgare gregem; infectâsq; capellas
Seu docta tractare manu, & sapientibus herbis.
Cũ pius aiſſo quæret pro Daphnide Daphnim,
Nullus erit; veniēt, ac lumē utrũq; rigabũt
Injussæ lacrymæ, nec erit medicina dolori.

Crudeles tumuli! possem ora referre sepultũ;
Possem purpureos ad ovilia sistere vultus,
Vivus ego, hac ipsa foderẽ mihi rupe sepulcrũ,
Quo visũ possent nivæ cantare Napææ;
Hac sub rupe jacet verĩ reparator amoris.

Sed saxũ precor, indocili spes nulla dolori est.

Daphni jaces! columẽ Pastorũ, & Regule Da-
Talia lugētẽ nox occupat. Hospes eodẽ (phni!
Fortè

(a) *Stephanus Rex Bathor.* (b) *Sigismundus
Princeps Bathor, Stephani nepos.*

Fortē redux ruri, venit Melibœus ad aras (&
 Quas Mopsi, Lycidæq; , sagittiferiq; Menaleæ,
 Sileni (Carmen qui lusit arundine dignum
 Nuper Apolloneâ, recreâs mea Mœnala cantu)
 Manibus extinctis Ovium posuere Magistri,
 Vile opus, & teneræ subnixum margine ripæ.
 Et visæ poterant excire calētia vota
 Tot conjuratæ gregibus Melibœe ruinæ,
 Sparsaq; barbarico tot amantia nomina ruri.
 Ille Deus Melibœe vago metuendus ovili
 Urget adhuc dignas non exorabilis iras,
 Nē multa ante aras manib; cadat hostia puris,
 Agnorū sanguis (nāq; hæc placet hostia Cœlo).
 Purpureâ phyalâ, & cornu libandus eburno,
 Fortē subiratos bonus exoraverit enses.

Nox erat; & somnōs pastæ cœpere capellæ.
 Tityrus (illa fuit redeunti cura) supremis
 Ferre decus properat Divūm reverentior aris,
 Ipse manu spargit rubicundâ dulcius uvâ
 Lac aris, placâtque nivali munere manes.
 Insuper, & multa Melibœum voce salutans
 Oscula congeminat puro de pectore nata.

Alternum reduces carmen sudere silenti
 Nocte, super viridi revoluti corpora scœno.
 Nāq; ibi Daphneos recitans Melibœ; amores
 Sic curas animi veteri repetebat Achatī.
 Tityre, si junctos animis non separat Æther,
 Non mare, nō colles; non Parhæsis ursa, severæ
 Regnatric Schytix: stabit fortunā duobus
 Stabit & unus amor. *Nequeas conjungere dextrat*

Corda potes; tum corda duo quis separet ensis?
Certè ego tot volvo brutos hoc pectore flucto,
Quot simul Ismarix nequeat lenire Eamœnæ,
Sed nec Arionius Fidicen, nec solvere pulcher
Naiadum vultus, patrij recreare nec amnes.
Nāq; mihi Albão quàm densa stat hostia cæpo,
Tam mihi densa necant curarū semina pectus.
Tityre cinge comas, atrata cinge cupresso,
Occidit Albanis mecum mea gloria campis!
Tityr. speravi Melibœe meis requiescere ferrū
Pectoribus mersum, gemini nec ducere rivos
Purpureos fontis, quādo mea corda dolorum
Fudissent pelagus. Certe duo pectora fixit
Ensis idem, sic fata manent comūnia junctos.
Nāmq; super clades alias, mihi sæpe dolendus
Occubuit Daphnis, quo non felicior alter
Aut curāre gregē, subitisq; occurrere morbis,
Aut scabie læsas humero gestare capellas.
Arctoas non ille nives Erymanthidos Ursæ;
Pleijadæve truces veritas, nec Orionis iras;
Tū quôq; cum fremerēt Civili classica bello,
Fulmineos arcebat ovilibus impiger enses,
Nec clemens animæ portas servabat inermes.
Indomitos, mēini, quoties duce Daphnide risit
Agnæ lupos; aliàs sub conifera cyparisso
Ediderat dulces ursa veniente cachinnos
Hœdus, & arrecta tentavit cornua fronte.
Daphnis erat, colūē formosi Daphnis ovilis.
Nunc quota pars ista est florentis nuper ovilis?
Occidimus Melibœe! jacet mea gaza per agros
Spar-

Sparsa soporiferos jaceam par hostia cur non
 Tityrus? excisis jungar sambuca Oleastris.
Melib. Illa igitur nobis quali signanda lapillo
 Tityre sæva dies? *Tityr.* quāquā, si credere fas
 Fortunata jacēt bis dena cadavera fossis, (est;
 Quorum animas specie magni fulsisse Boothis
 Noster Apollo canit; claro nā tramite olympi
 Instar purpureæ lucis bis dena cucrit
 Lampas, quæ primi superato margine Cœli,
 Per solis, Lunæq; domum, qua densa triones
 Zona secat, medioq; refert nova balthea Cœlo:
 Perpetuū tenuēre sereno tramite cursū. (las
Melib. Credo equidē totū nō deseruisse capel-
 Daphnim; syd9 erit regno, stabulūq; benignū.
Tityr. Certē ego nō uō vēturos nomīe Daphēs
 Suspicio: & si quid paullum decerpta CAPICY
 Nomina, nostra dein mereatur cernere tellus?
 Atque olim magni Damones, & Alphefiboī
 (Incipiēt post quos mea ponere Mœnala luctū)
 Aurea septeno reserabunt sæcula colli.

JOANNES ARGENTUS
 Societatis JESV per Transylvaniam
 Vice-Provincialis, & Collegij Claudiopolitani
 Rector Magnificus

ARGUMENTUM.

Atlantem Dacia in hoc Viro damus, aut ve-
 rius, alterum Divinitus oppositum regnanti-
 bus Arianis, ATHANASIU M. Post Venetis rui-
 nas excedenti Italiā, Provincia obtigit in Septē-

trione Transylvania, amplum ARGENTI vir-
 tutibus theatrum. Afflictum Societatis, & cū
 ea Catholica Religionis statum quā Arianorum
 dimicationibus, quā Bocskajo, nec non Sigis-
 mundo Rakoczio Principibus incredibili eloquentiā,
 & auctoritate sustinuit; tūm praesertim, cū
 in frequentissimis Ordinum comitiis Anno 1605.
 Ipsa gloriosa luce Exaltationis S. Crucis, orati-
 onem pro Societatis innocentia habuit aded lucu-
 lentam, ut miraculo simile fuerit, eo die, quō
 Princeps inaugurandus esset ē Majestate gentis,
 Oratores verō Regni, Principisque ultro, citroque
 peroraturi essent in seram noctem: sequi alterā
 horā ARGENTUM incredibili silentio au-
 ditum esse, acclamatumq; illud ē Divino(a) Psal-
 mo. Bonum mihi lex oris tui, super milia
 auri, & ARGENTI. Quā dicendi libertate Sena-
 zus in partes dissectus rē omnē Principis arbitrio
 permittendam putavit, maximo Bocskaj dolore;
 qui unus Societatis eliminandae gratiā Transyl-
 vanum se suscepisse Principatum affirmabat.
 Editis demum crudelissime proscriptionis tabulis,
 ac Societate bonorum omnium lacrymis ē regno
 deportatā: ARGENTUS Austriacam deinde
 gubernavit Provinciam, posteaquam trium in
 Italia Collegiorū Rector, & Transylvania Vice-
 Provincialis iuxta cum laude praefuisset. Tum
 Polonia, ac Lithvania Provincialiū creatus Vi-
 sitator, CLAUDIO Aquaviva Praeposito S. J.
 Generali successor tametsi comitiis absens, novē

& viginti suffragiis postulatus fuit. Deniq; Mediolanēsi deinceps; mox Polonæ præfectus Provinciis, atq; iterum Austriâ visitatâ, ex qua Bohemiam secrevit: postremò Mutinensis Collegij admotus gubernaculis, ibi laborum finem fecit, ubi iisdem natus est. Inter amplissima munera, quæ tot annos tantum non ambitioso Provinciarum certamine gessit in utrâq; fortuna magnanimus, de Ecclesia de Societate Universa, bene meritus: pro quo plures Provincia, quàm pro Homero quondam urbes certaverint.

Allegamb. in scrip. S. J.

IN TRANSYLVANIAM PROFICISCENTI ARGENTO
PROPEMPTICON.

Tu quôq; frigorib9 nostris Rôæ Promethû,
Hesperias ARGENTÆ faces, animâq; tulisti.
Quis nostri tibi tant9 amor præcordia pulchra
Sollicitat, remôsq; manu violentior urget?
Quæ Populi tam sacra fames, ardôrque tuendi
Imperij? fideique alto de culmine lapsæ,
Dacorumq; Patrû? non has properaret ad oras
Pronior, Ausonios Aquilis gestantibus enses
Claudi9(urbis à quo sua nomina Cæsare gestat)
Qui domitæ telluris opes, captivâque sorbens
Flumina, Tarpæijs Dacû inferat arcibus aurû,
Nec Trajane tuos struxit victoria pontes
Ocior, Augustas non indignante catenas
Danubio: quàm prona tuis mea littora plantis
O celer Hippomene! properatē nulla retardât

Hesperidū te poma, nec aureus avocat imber
Te Danaës, Fratrum vel sparsa cadavera campis,
Quā modō peñatis repetēs serpentibus auras,
Arte retardavit gladios Medea paternos :
Non alpes, nō valla moras, auræq; dederunt.
Ipsis te Boreas alis, Eurique minaces
Vexerunt placido pondus lætabile dorso.
Te Thetys Hadriaco venientē argentea portu,
Nereidum manibus conchâ potavit eburnâ,
Subdidit aligeræq; tumentia vela carinæ,
Et liquidum descripsit iter : rapit arduus Ister
Ister in Austriadum tempe, pulchræq; Viennæ
Mœnia, quæ claro quondā te munere magnis
Miscebunt stellis, & Cœlifero Atlanti,
Et facient magna celebrem te gente Parētem.

Inde per Huniadum te rura beata, subactis
Auxilium populis, antiquaq; sacra ferentem
Lætus ut Hūgaridū sensit regnator aquarū, (a)
Ex-tulit attonitis caput exorabile Lymphis
Rorantēque comas, viridi florentia musco
Tempora ter quatiens, posuit placabilis iras
Te viso : nam sacra refulsit ut æquore cedrus
Spirantes domini vultus, testatāq; palmas
Purpureas, & mēbra cruci suspensa tonantis ;
Pronus adorato tendens duo brachia signo :
Hæc ego te, per signa inquit, regalia, quondā
Quæ nostro Hunniadū pietas in littore fixit,
Diruta jam patrijs (ô ætas ferrea !) bellis :
suppetias oro gemebundis arbiter undis,

Quæ-

(a) Tibiscum.

Quæq; rigam9 aquis, seu quæ mea separat ūda
Regna Patrū, gēinis Macedūm vallata catenis,
Mille cui rupes, & rupe nocentior Hydra
Antè fores, cētūq; oculis vōit horrida flāmas.
Mūltus ibi quatiet veniēs tua carbasa fluctus;
Ut statuas labara alta CRUCIS, nō oscula jungēt,
Non flectet roseus Marpesia pectora sudor
Purā Cæsarie sparsus, domināq; tremendus
Fronte cruor; per signa truces calcata triūphos
Hostis aget; vexilla teret quōq; regia plantis.

Ast ubi pompa CRUCIS nūbe eluctabitur atra
Post aliquot mea regna videns mirabor, aristas
Antiquo florere Deo, STEPHANIQUE reverti
Exilio leges, decretāq; fortia Patrum;
Incipiet mitis colla ardua ponere Dacus,
Et septem damnata requirere frēna triones.

Quin tibi si tell9 placuit magis Hungaris uni
Posthabitā hesperiā, reddam felicitibus oris
Et modò fraternis statuam succedere regnis.

Dixit; & adverso cupientem littore sistit.
Olli felicitis risere corallia campi,
Notāq; divorum passim vestigia Regūm
Seu viridi ripā, celsiq; crepidine saxi
Signa rētitur lachryāns: Nec ēim (inquit) ab
Hesperix fluvij toties mēorate, superbi (ipsis
Imperij limes, poteras mea fallere vota,
Spēm9q; tui, quādo post tot discrimina rerum
Te teneo amplexu: *si nescis Dacia nostra est!*
Cincta nec effugies sacros, ut ut ardua Casses.
Jusserat augustum regni salvere statorem

(Angelus est , septē Dacūm qui mœnibꝫ ultor
Temperat arcanas etiam non visus habenas)
Cum subit Aligero defensos consule muros ,
Attritum recreâtq; gradū ; quē plurimū urget
Pulvis , adoratâ patriæ requiescere metâ .
Mœnibus ingreditur lætis , hæc postea multo
Loturus pelago , cūm templa minantia tēplis
Cernet , & adversas multæ carthaginis arces
Indomita cervice suis occurrere spebus
Sentiet , & varios Clypej mirabitur ignes .
Tum iūptam Italiæ pacem , Adriacâq; ruinas
Componens , alijs alias ex cladibus actum
Exilio releget caput , amissâq; triumphos .

Erravi ! pars nulla tibi est amissâ triumphī ;
Auximus atq; novis seges it spatiosior armis .
Quin simul accisas gladijs innectere lauros .
Prona viros fortuna vocat , Christiꝫ cupido ,
Cūi nūll indomitum . Creverunt bella ruinis
Nostra , tamen magni latè jam mœnia Mūdi
Vicimꝫ ; an nostris aliquis non cognitꝫ armis
Orbis erit ? Toto scissam Meliapore mūdō
Seu quos zona negat violentis torrida flammis
Ter denos Japonum fasces , & sceptrâ Molucci
Junximus , ac Domini tulimꝫ sub jura quirini .
Huic olim septem domitos ad frœna Triones
Cogere , an æthereo res sit finita senatu :
Scire nefas homini . Nec te domus ardua frangat
Amphitrioniadum , centum cui mœnia nuper
Auroræ dominata plagis sublimè steterunt
Chara Deo , pietas socijs ubi floruit armis .

Déque

Dēq; novem restat tibi geminea Dacia regnis ;
Digna labore Domus: tantum ne desine curis,
Victa manet. Sed eim circū tibi plurimꝫ ag-
Optatum vallavit iter, casibq; labore (per
Moliris fragili marmor revolvibile clivo ?
Fortē etiā casura prement te pōdera, quōq;
Altiūs assurgant lapsu graviore recumbent ?
Est Ixionijs hæc cura timenda lacertis ;
Quo duce, prociduo non desperavimus orbi,
Hūniadæ te nec, quāvis domus æmula Cælo,
Quassabit, deturq; utinā (quæ spōsio nostra est)
Posse vel effuso terras animare calentes
Sanguinē, majores & sumere casibus iras.
Tūq; ubi quartus ages peregrini littoris Exul,
Armātas patiēre Hyemes, Eurūq; minacē,
Quartus & hospes eris, Dacōrū quarta reviles
Limina dilecto nullus te dividet ensis
Littore, nec sociæ, charorum funera, credes,
Ira nec Hunniadum domito placabilis æstu.

Qualis ubi Parnassiacæ cytharistria sylvæ
Aspicit extinctos sua nuper vilcera, foetus,
Quos Materna mātus sacra super arbore Phœbi
Non profecturo, infelix statuebat asylo :
Jam restare nihil mātis de nomine cernens,
Funera chara simul geminis amplectitur alis,
Et jungi cuperet (tanta est oblivio vitæ !)
Illa alas velutiq; comes intratura sepulchro
Increpuit, junctis dociles occumbere natis.
Ilicet ad vacuos carmen futura penates
Mœsta supervolat cunis, centūq; disertos

Ore sonos variat, miscétq; loquacibus inter-
Valla modis: tamē & grēij mæet alta cupido,
Et sinus, & matris non consolabile nonien.

Talis ut Austriadum, nervos submisseris orbi
Herculeos, & utrūq; tuo stet sarmata collo
Immensus, sed & Hercyniæ Leo, gloria sylvæ,
Doctus purpureo tandem parere capistro,
Un⁹ utrūq; manū repetat: nō arduus Auster,
Nō Lech⁹, Hercynij nec Æor, lacrymævé Leōis
Obstabunt. Daco nec murus ahenus orbi,
Quin redeas ARGENTE, catenatōsq; revellas
Imperij postes, centūmq; repagula felix.
Ipsæ te repetunt clades, fideiq; ruinæ,
Miltiadūmq; ferox oculis victoria oherrans
Haud dormire sinit. Tyberis placidissim⁹ un⁹
Si tamen imperio, quo jura minoribus undis
Scribit, adoratæ te mœnia poscat ad urbis
Carpere Divini meritum vestigia CLAUDII,
Ille potest metas Dacis imponere spebus.
Nec tamen imponet; Cœlo sublimior illo
Subjectum radijs sparges majoribus orbem,
Ac potes ARGENTOS Dacorum mittere regnis.
Quidquid eris, magnūve urbi septētrio certet,
Sive Quirinali te poscat Iberiā Cœlo,
Seu terris raptū temo aureus inferat Urbi
Æternæ, meritūq; comas incingat olivā:
Semper ego ARGENTI vestigia pronus adorem.
Utq; sciam, clivis famulo jam sydere stratis
Elysios moliris agros, & eburnea tempe,
Lojolidas illic magnos visure Nepotes,

Et

Et centum insignem trabeis , aurōq; senatum:
Aligeridum scandis equi gemmantia terga ,
Et roseos frēnos , rapidūq; temo curullis
Incomitatus eat , Dacam patiēre Camoenam
Mitis , adoratā callem consternere palmā.

EMMANUEL NERIUS

Societatis JESV Coadjutor , odio Ca-
tholicæ Religionis , securi Arianā cæsus.

ARGUMENTUM.

EXhaustum nuper tot preciosis mortibus Colle-
gium Bathorianum, atque novo supplemen-
to è Romana , Neopolitanâque Provinciis scripto
utcunque restitutum, gubernabat P. Petrus Ma-
jorius ab ipsomet S. P. N. IGNATIO in Societa-
tem receptus, & in eadem educatus; cūm, ita
volente Providentiâ, nova, eâque formidabilis
Collegio nascenti procella incubuit, quâ spes no-
strus humi afflixit. Excedente namque è Pro-
vincia sua SIGISMUNDO Principe Batho-
reo (posteaquam eandem Austriacū resignâisset)
Moses sicutus homo Arianorum studiosissimus,
Principatûs potiendî spe, auxiliaribus Turcarum
copiis regnum involvit. Obsessam Claudiopolim
eâ demum conditione captivam accepit, () pote-
statem ut faceret populo, cum Collegio S. J. quod
alluberet, decernendî. Quare continuo in Divi-
nas aras bacchatum est: namque Ariani Senatûs
oratione persuasa plebs, armis, saxis, sudibus,
quod

quod cuique furor offerebat, instructa, auditō
 classicō erupit rectā in Collegium: ac primū con-
 vulsis Templi postibus in Divorum effigies. Ei kō-
 nomākia exercitā, altaribus sedissimē violatis,
 resciso marmore in sacratas vestes, ipsosque pa-
 rietes fuditum est. Secundū eam cladem, ne
 quid ad crudelitatis apicem deesset: in ipsa SAN-
 CTA SANCTORUM ceca penetravit libi-
 do; Sacrosancta EUCHARISTIA humi re-
 spersa, pedibus calcanda objicitur. Intercessit
 execranda impietati EMMANUEL, qui Sa-
 cristia munere fungebatur, in medium agmen fu-
 rentium irrumpit continuū moriturus: nam eo-
 dem locō, quod Sacratissima dapes sparsae essent,
 fronti validā securi impactā, dein glande fatali
 transfixus, jacuit mortuus supra sacrum Domi-
 ni sui Corpus, inter adorandi Sacramenti parti-
 culis, nunquam magis EMMANUEL, quā in
 morte, cum dicere potuit: NOBISCU M DEUS.
 Josephus Juvenius S. J.

Arcem Cœlitū curā, Bathorūmq; labores
 Everfos bello: seu te fortissime gentis. (a)
 Hesperiae Juvenem, quem zonā virgine cinctū
 Sustulit ad placidos terras via lactea Divos:
 Phoebe canā, exulib; postquā jus, sāsque Cæcenis
 Redidimus, tutūq; loqui est, ad Martyris aras
 Spargamus violas. Manibus date lilia plenis
 Clau-

(a) Natus in Pedemōtio, Roma in Societatem;
 Claudiopoli in Cælos receptum anno æt. 29.

Claudiacæ Nymphæ ! sectas per, & atria lauros
Purpureæmve rosâ Juveniq; , Duciq; seram.

Ut Martem , Daci septē per mœnia Moyse
Exfulit , & dominas Urbs imperiosa Catenas
Austriadum siculâ tentavit rumpere dextrâ :
Obvia se portis cinctus stetanda Gabino
Pompa decens fudēre Patres , Brutūq; salutant
Regibus oppositum. Divum cui nulla potestas
Sceptra dedit , nullo venēre ancilia Cœlo .

Ille subit , pictum vaginâ liberat ensem
Ultorē patriæve , Urbisve : hinc ordine longo
It trabeatꝑ eques , circū seges horrida Martis
Præcipitata ruūt totidē agmina torqua torū ,
Flenda seges superis t sceptri jam nulla cupido
Mentibus , erupēre pudor , priscusque solutis
Ibat amor frœnis. Petitur tot quando Gradivis
Chara Fides : una est admissi tessera belli.

Jâmq; acies stetit , & Civi permissa potestas
In superos , totas manibus laxavit habenas ,
It clamor Cœlo : missis ut quando procellis
Grando salit per & arva, racemiferosq; penates,
Quæ teneras nuper vitis de cortice gemmas
Truserat infelix , cæsa jam fronde ruinas
Miratur gremjꝑ dolet perisse labores :
Haud aliter postquâ subiit penetralia Divum
Non concessa furor , cælis regale columnis
In cassū urget opꝑ , tremat inter vulnera mar-
Purpureæq; jacēt Divū sinē hōre corōæ. (mor

Nec te , quâ tot tela petūt magis ōnibꝑ unâ.
Una scopus belli , sileo placidissima Matrum ;
Téque

Tēq; puellē sinū quem lactea servat eburno
Mater, bis gēmini dec⁹ alter, & altera mūdi;
O quibus unus amor^{not}, uno fœdere dextras
Junxit adoratas, hodie duo pectora mucro
Dividet, unigenāmq; sinu spoliabit eburno.
At tibi, bis senæ cingunt cui tēpora flammæ
Intemerata Parēs, quā plurim⁹ ardet Olympo
Angelus, & vultu non exaturatur amato:
Visa diu felix Mater modò dicta Tonantis,
Jam tibi dimidium qui nōinis abstulit, ensis
Esis adoratas (superi prohibete furorem!)
Intima rimatur Nati per viscera, gazas.

Ecce aurū, & pateras cœli venerabile pignus
Dextra nocens heu me! Cœlestib⁹ extulit aris,
Curāq; Cœlituum petulanti tessera ludo est.
Expoliat tremula gemmas, aurūmq; coronæ
Turba manu, cœliq; dapēs per marōra fundit.

Erumpit grando niveis uberrima baccis.
Ut gelidi lanam quando fudēre Triones
Cryſtallo geminam: puris nix lactea floccis
Vestit agros, miratur ebur tellure repertum.
Nympha, legitq; luto gēmas siē hōore jacētes:
Haud aliter dominæ rapto diademate frontis
Syderei tremulo jacuerunt marmore vultus;
Et modò qui suppar Genitori æquæva tuetur
Sceptra manu, & mūdū cōmuni jure gubernat
Natus, Arianis gemitum dedit hostia plantis.
Ipse adeo Phæb⁹, qui liber agebat Olympo
Gemmiferos axes, sensit ferale theatrum
Arduus, atratq; comas ferrugine tectus

Absti-

Abstinet radijs, scenam erubuitq; tueri.

At medium penetrat se se moriturus in hostē

EMMANUEL, qualis medios ignara per enses

It maculosa Tigris, si quando cubilib; audax

Irrupit venator, aquas vomit ore nivales

Ira memor, rumpet cētūmq; animosa catenas:

Talis Oresteam flammanti umbone catervam

A dextra, levāq; movet Pedemontius heros

EMMANUEL, sumēq; parat se reddere gazas.

Reddidit: errantes in honore pulvere gemas,

Miratus, tollens ad cōficia sydera palmas,

Ac falso veluti deleri fulmine labes

Illa queat (quāquā geminū nō sufficit æquor)

Purpureos aperit fontes, rigat ora nivalis

Imber aquæ; membris guttæ fulsere cadentes

Divinis, maduere comæ, vultūsque nivales

Candida quos texit nubes, nequeuntq; videri.

Haud undis, haud illa mari, si Pontus uterq;

A lybia properent: *delenda est sanguine labes.*

Et jam fulminæ post colla nivalia pennæ

Fulserunt, arcūsque venenigeræque sarissæ.

Quosque dabat contos manib; rupemque libido

Saxea. Divisit placidum cui prima securis

Frontis ebur, quod non certamine lilia vincant,

Strymoniusve ales, patrio aut nix sydere nata,

Fluctuat, & multo cervix turpata cruore

Sternitur, aligera fossus præcordia glande

Purpuream vomit unā animā: quā lactea cœlo

Zona refert amplexa, Patrum sistitque Senatu

Per media intactas rapientem incendia lauros.

Cor-

Corpora marmor habet; nāq; huic fors cōtigit
Inter adoratas labentem corpore gazas (uni,
Regali jacuisse sinu , cui regia dexteras
Dextra fovet , jungitq; augustis artibus artus.
Tunc etiam āplexu placido moriētia stringūt
Brachia Dilectum , cū te divellere casto
Fœdere , vi tota mors ingeniosa laborat,
Ast junxit propius , semperq; revolveris illi.

Limina (spero equidē) latē gēnātis olympi
Martyrabis , felix Dacūm quī primus ab oris.
(Nequa laboratis restaret adorea terris)
Lojolidum misces labarum sociabile turmis
Purpureis. Vultus tibi jam cortyna reduxit
Heroum , seu qui veniēt , quōsve ille Senatus
Jam rude donatos miti præcinxit olivā.
Hic tibi Marcelli , centum quos mœnib; Ind;
Misit ovans cœlo , per pulchra incendia testes
Perdomiti mūdi : spīmolæ , domitōr; Britāni
Edmūd; ! seu quos gelidis _ Hernad; ab undis
PONGRACZOS referet Divis , tibi fœdera jungēt
EMMANUEL , quando tot fortia nomina , notos.
Aspicias Heroas , & ipse videberis illis.
Sat Thamēsis , tolerit sat fortis Iberia Cœlo
Victores : tibi Magne Pater , famulisia primum
Purpureum cœlo Juvenem dant littora mū;
Cujus de roseo nascentur vulnere picti
Narcissi patriæ , surgent & plena rosarum
Atia Romulidæ. Centum post arduus annos
EMMANUEL mihi Pegaseis celebrabere plectris;
Cū tibi mille , ferēt violas post fata nepotes:

LA-

LACHRYMÆ MARMORIS
Basilicæ Max. Urbis Claudiopollitanæ.
Ad INVICTISSIMUM IMPERATOREM
CAROLUM VI.

H *Antece Basilicā statuit honori Principis Angelorū (cui in omni vita addictissimus erat;) Imperator, & Rex Hungariæ SIGISMUNDUS, circiter annū Dom. 1442. quo tempore in Trāsalpina Valachia pugnasset. Cui hodie populum Arianus dominatur. Alij laboraverunt; & vos in labores eorum introivistis. Joan. 4. v. 38.*
E *N captiva sacrū tendit tibi brachia marmor; Orāq; Plejadum guttis attrita satigant CÆSAR, qui Dacos fasces iustissimus unus, Imperiūq; tenes. Superi tibi tela dederunt Spargere, non segnes Aquilis gestantib; enses. Dum manus æternam; Tarpeja mœnia, petrā Altera; terrificū moderatur & altera fulmen. Illa, vel illa meis facilem se præbeat aris, Pondus ero, Regum longā gestabile dextrā. Te lapis ultorem sacratus, & ara precatur CÆSAR, Arianas dudum indignata catenas. Stat mediū cōplexa forū, quæ mole superbā Ostentat radios, & non imitabile marmor, Et tantis vastæ spatijs supereminet urbi, Dia cedrus distat quantum formosa miricis. Posteaquam domita Cæsar remeavit ab alpe Victor, & Hunniadum victricia signa steterūt Inclinata Deo: qui Regia castra præibat Angelus, aligerū Princeps, cui lucifer orco Debeli*

Debellatus, erat Clypeo depictus eburno;
Umbo manu motus vovuit pulcherrim9 ignes,
Quales auricomo sparsit Lietyнна curulli:
Dextera flammigeros enses, ac leva catenas
Sustinet, æternũ devicti pondus averni.

Cæsare (námq; latus bello regale fovebat
Fulminibus cinctus) parta jam pace recedens
Ille salutato : celeres effudit habenas
Alarum, nullus Clypeis apparuit ignis,
Cessit Olympiacæ visum spectacula pompæ.

Cæsarei sensere sinus, humeriq; nivales
Pondus abssisse sacrum, nullo pia colla gravari
Aligero; tamẽ antè pius, quàm solvat eburnis
Defensum diadema comis, & jaspidas ensis
Aurati deponat ovans : genua ardua terris
Componēs: His (inquit) erunt tibi regia tẽpla
Mœnibũs, atq; aurum non enarrabilis aræ
Stabit, & Eous gemmarum vestiet imber
Angele! barbarico si quod mihi nobile bello
Hoc spoliũ fortuna dedit, vestris cadet aris,
Cũ rata communi steterat victoria bello.

Dixit; & augustæ mittit fundamina moli.
Huc captiv9 iners, & quos fortuna triumphis
Implicuit, veniũt tardo subita agmina ferro,
Huñiadũmve aras totus struit Hellestontus.
Egregiũ surgebat opus, septemq; labores

Regnorũ: secuit pictũ cui Dalmata marmor,
Cũ Phrygiæ sudãstis acus, captivus & omni
Ex oriente lapis superũ juravit ad aras.
Cũ nevit roseos colus ingeniosa tapetas
Dædaleove operi toto Germania Rheno.

Adfuit, aurifero parcit nec Moldavus imbri.
Vestibulū ante ipsum primi stetit ordinis ales
Angelus, exerto tutatus acinace limen;
Infra terribili rictu jacet hydra, cruentos
Ore vomens ignes, & acuto vellicat ungui
Regnantes plantas: tristi nunc obruta saxo
Pallent ora Ducis, fractasq; reverberat alas.

Mox ut inextincti fugere altaribus ignes,
Ædibus erupit quondam dotalibus exul
Angelus, armifero permittens jura draconi.
Sic visum superis. Nullo dignatus & ense
Postes sacrilegos, inceſtasq; limina, raptis
Aligerūm turmis superas excessit in auras.

Da veniam Cæsar, si quis furor entheus urget.
Pectora, clementesq; sinus: has suscitāt iras
Calliope, ac gemitu nemus immortale fatigat.
Quales Pellæo Juveni, cui mundus uterq;
Ut tibi, frœna tulit: quas vellet, subdidit iras
Timotheus, docto quoties Mavortia cantu
Infremuit tuba: gradivū modò, rurs⁹ amores:
Et pacem, furiâsq; tubâ variabat eâdem;
Haud in te Dacæ tantum, mitissime Cæsar,
Pegafidi licuit, Musis dare pronior ignes
Quam capere oblatos; faciles ad mœnia vult⁹
Nostra refer, Dacâmq; Ephesū juvet ense tueri.
Nŕl habitura moræ, justos ut moveris enſes,
Ad dominas ultro fugient palatia palmas.

EPIGRAMMA

IN LIBELLUM.

DeVS propitiVS esto Mihi peCCatori

ex Luca cap. 18.

SCA.

SCAZON.

*Te Publicani versum hunc ferens Annum
Libelle signat, te LIBELLE PECCATOR.
Recede mecum, si sapi, Deos altos,
Et sempiternas laureas Stagirita
A' longe adora; juvat eburneum pugno
Pectusculumque, corculumque pulsare;
Labem Poësis, vel Poëta si mango
Sparsit Libello, venia detur erranti.*

NOMINA OFFERENTIUM.

LADISLAUS Comes GYULAFFI, de Rátott, Hung. Transylv.

ANTONIUS LAZAR, *Perillustris* de Száhegy, Hung. Transylv.

ALEXIUS SZE'KELY, *Perillustris* de Killen, Hung. Transylv.

FRANCISCUS THOMY, *Perillu.* Germanus.

GEORGIUS OLOSZ, *Perillustris* de Tynkova, Hung. Transylv.

JOANNES TORMA, *Peri.* de Csicsó-Kerestúr, Hung. Transylv.

JOSEPHUS BOÉR, *Peri.* de Kővesd, Hun. Tr.

JOSEPHUS BOROS, *Peril.* sicul9 de sz. Tháás.

MICHAEL TORMA, *Peril.* de Csicsó-keresztúr, Hung. Transylv. (Transylv.

PETRUS SZAVA, *Peril.* de Somogy, Hung.

STEPHANUS BUDAJ, *Per.* de Pölcese. Hú. Trá.

A. M. D. G.

nec non

Divæ Pärtheno - Martyris nostræ H.

**Primul titlu universitar
de doctor acordat în instituții
academice de pe teritoriul actual al
României și identificat până în 2022 -
conferit în 1715 de
*Academia Claudiopolitana.***

**The first Ph.D. title awarded in
Romania, as identified by 2022 -
conferred in 1715 in *Academia
Claudiopolitana.***

